

לחשוב מחדש לעשרה

דברי אגדה
הלכה למעשה
מעובד מתוך כתביו של הנאון
רבי דוד גולדשטוף שליט"א

תיקון ימי השבוע וימי הבריאה בסוף השנה

החטא. והשני - הקבלה על העתיד, והוא נובע מקיום שלושת העיקרים הראשונים.

מעתה כך הוא הסדר. חודש אלול מיוחד בעיקרו למחיקת העוונות שנעשו בשנה החולפת, ולמחיקת רישומן מעל גבי האדם והעולם. ואילו עשרת ימי תשובה עיקרם לסיים התשובה על ידי הקבלה לעתיד שבשנה החדשה לא ישוב יותר לחטא זה. נמצא שבכל שנה מתקן את עצמה. בסוף השנה החולפת מתקן מה שעיוות בה בעבר, ובתחילת השנה החדשה מקבל עליו להבא שתהיה היא נקיה מן החטא.

כיוצא בזה בעבודת ימי השבוע. דברי תלמידי בית המדרש דקלם עולים על תיקון החטא לשעבר, כמפורש בדבריהם 'שיכולים לתקן בהם את כל ימי השבוע שבכל השנה', וזה צריך לעשות דווקא בסוף השנה שעברה, וקודם ליום הדין דראש השנה, ועל כן אמרו ששבעת הימים האחרונים של השנה ראויים לתיקון כל אשר עיוות בהם במהלך השנה. מאידך, דברי האריז"ל, כמפורש בדבריו, המה 'שלא יחזור לאותן העבירות לעולם', והיינו הקבלה לעתיד, וזמנם ומקומם הוא בעשרת ימי התשובה, בפתח השנה החדשה. נמצא שדברי שניהם אמת, והם משלימים זה לזה, ונבנים זה על גבי זה.

והנה אין האדם יכול לזכור כל מה שחטא בכל אחד מימי הבריאה, ועל כן יעשה תשובה בדרך כלל על החטאים שהוא רגיל להיכשל בהם. וישוב בכל יום מימי השבוע הללו על אותם חטאים שחטא ביום זה. אלא אם כן הוא יודע, דרך משל, שבתחילת השבוע היה רגיל לחטוא מחמת הסמיכות לשבת ולתענוגיה. כיוצא בזה אם זוכר שהיה מרבה יותר בחטא בסופי השבוע, ובפרט ביום השישי אשר הורגלו בו בני האדם לבטל זמנו, שאזי יכוון בתשובתו במכוון על דברים אלו בימים אלו.

ובספר 'האיש על החומה' (עמ' 98) מצינו מנהג נאה שנהג בענין זה רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל. הוא היה אומר בימים אלו: 'היום הוא יום ראשון

סדר התשובה הראשון - על כלל החטאים שעשה באותו היום

הסדר הראשון הוא לתקן את ימי השבוע ממה שחטא בהם. כמו שכתבו שני גדולי וגדולי בית המדרש דקלם. הראשון הגר"א דסלר זצוק"ל (מכתב מאלוהו אלול ר"ה עמ' קט) שכתב: 'אמר מורי ורבי רבי צבי הירש ברוידא ז"ל בשם המקובלים, כי השבוע האחרון של השנה יכול להציל דין כל השנה, היינו כל יום את בחינת יומו בכל השנה'. והשני רעו וידידו רבינו אליהו לופיאן זצוק"ל (לב אליהו ח"ג עמ' שעא) שכתב: 'ידוע שבימי השבוע האחרון של השנה אמרו חז"ל שיכולים לתקן בהם את כל ימי השבוע שבכל השנה'.

והנה מעין זה מצינו בספר יסוד ושורש העבודה שהביא מהאריז"ל ש'בעשרת ימי תשובה המתענה בהם ועושה תשובה גמורה בכל ליבו שלא יחזור לאותן העבירות לעולם, אז מוחלין לו בכל יום מימי השבוע שבעשרת ימי תשובה מה שחטא ביום ההוא לעולם' (וכ"כ במש"ב תרג סק"ב בשם היערות דבש).

וצריך לכוון הדברים, כי הם דיברו על הימים האחרונים של השנה העוברת, והוא הזכיר את הימים הראשונים של השנה המתחדשת. עוד יש לעיין בעיקר דברי האריז"ל - איך ניתן לתקן בשנה החדשה את חטאי השנה שעברה.

באמת תמיהה זו קיימת גם על עיקר מה שאמרו חכמים שישנם 'עשרת ימי תשובה', והם בתחילת השנה החדשה, ולכאורה היה ראוי שיהיו בסוף השנה, וקודם לראש השנה, על מנת ללכת שנה וחטאיה.

ואכן ישנו זמן המיוחד לתשובה בסוף השנה - הוא חודש אלול חודש הרחמים והסליחות. ומעתה גם בזה צריך ביאור מהו החילוק שבין חודש הרחמים שבסוף השנה לעשרת הימים בתחילת השנה.

אלא כך הוא ביאור הדברים: התשובה נחלקה לשני עניינים עיקריים. הראשון - ביטול החטא שעבר, וזה נעשה על ידי החרטה והוודוי, ומשניהם נובעת עזיבת

העולם נברא בכ"ה באלול והאדם בא' בתשרי

איתא בגמרא (ראש השנה י:) 'תניא רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם, רבי יהושע אומר בניסן נברא העולם'. ואמרו בגמ' (שם כו:) 'כמאן מצליגין האידינא זה היום תחילת מעשיך, זכרון ליום ראשון, כרבי אליעזר דאמר בתשרי נברא העולם'.

וכתבו התוס' (ה) שדברי הגמרא הם לענין יום בריאת האדם שהיה ביום השישי לבריאה - בראש החודש, אבל ראשית הבריאה היתה לרבי אליעזר בכ"ה באלול, ולרבי יהושע בכ"ה באדר. וכתב המהרש"א (שם כו:) ש'על שם זה נקרא ראש השנה 'תחילת מעשיך', שהאדם הוא תכלית של כל הבריאה, וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם, כי האדם הוא עיקר המעשים'.

וכתב הרמב"ן (בראשית ה ה) דע, כי אחרי שהסכימו שבתשרי נברא העולם, כאשר תקנו זה היום תחילת מעשיך, זכרון ליום ראשון, וכן הוא סדר הזמנים, זרע וקציר וקור וחום, יהיה ראש השנים מתשרי. וכן כתב רבנו בחיי (שם א ד) שהגמ' פסקה הלכה כרבי אליעזר. וכן פסק הגר"א (תקפ"א א, ובספר יצירה א א, אופן ג).

אמנם הרבה מהראשונים סוברים שהלכה כרבי יהושע. ומכל מקום כתבו התוספות (ר"ה כו:) 'שמה שייסד רבי אליעזר הקליר בגשם דשמיני עצרת כרבי אליעזר דאמר בתשרי נברא העולם, ובשל פסח יסד כרבי יהושע, אומר רבינו תם דאלו ואלו דברי אלהים חיים, ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן'. ובמאמר זה ביארנו הדברים על פי שיטת רבי אליעזר, ולדברי רבנו תם, מקום יש לדברים גם לשיטת רבי יהושע.

והנה שני סדרי תיקונים יש לתקן בימים האחרונים של השנה, הראשון - תשובה על כלל החטאים שעשה באותו היום. והשני - תיקון שבעת ימי הבריאה ממה שקלקל בהם בחטאיו באותו היום, כמו שיתבאר.

האחרון של השנה, ועל כל אחד מוטל לתקן כל מה שקלקל בימי ראשון בשבוע של השנה, וכן בכל שאר הימים.

סדר התשובה השני - על חילול עניינו וקדושתו של כל יום

העבודה השנייה שצריך האדם לעבוד בימים אלו, היא תיקון שבעת ימי הבריאה מכל מה שקלקל בהם. עבודה זו להבדיל מקודמתה, מתחילה ביום כ"ה באלול בלא הבדל באיזה מימי השבוע הוא חל, כי הוא היום הראשון לבריאה לפי תאריך החודש. כך בחמשה ימים האחרונים של השנה הוא מתקן את חמשת ימי הבריאה הראשונים, וביום ראש השנה הוא מתקן את יום השישי בו נברא האדם, וביום ראש השנה השני מתקן את אשר עיוות בשבתות השנה.

וכתב החיד"א בברכי יוסף (תקפ"א סק"ט) 'בכ"ה אלול נברא העולם, וטוב ללמוד פרשת בראשית עד יום אחד. וכן בכל יום, עד שביום ראש השנה ילמד פרשת יום השישי שבו נברא העולם. וכן כתב היעב"ץ בסידור עמודי שמים (דיני חודש אלול, כב) 'כ"ה באלול נברא העולם על דעת כל המדרשי רבות, ובפסיקתא ופרקי דרבי אליעזר, כרבי אליעזר. לכן ילמד פרשת בראשית עד יום אחד, וכן בכל יום, עד שבראש השנה ילמד הפרשה מיום השישי שבו נברא האדם. ויש להוסיף על דבריהם שביום טוב שני של ראש השנה יקרא פרשת השבת, מיוכלו עד גמירא.

שבעת ימי בראשית נחלקו לחמשה חלקים

אמרו חכמים במדרש (ב"ר יב ח) 'כל מה שאתה רואה, תולדות שמים וארץ הן, שנאמר 'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ' [ר"ל, שכבר ביום הראשון נברא כל הבריאה בהעלם, ואחר כך רק יצאה מההעלם אל הפועל בשאר ימי הבריאה]. בשני ברא מהעליונים, בשלישי ברא מהתחתונים, ברביעי ברא מהעליונים, בחמישי ברא מהתחתונים, בשישי בא לבראות את אדם, אמר, אם אני בורא אותו מהעליונים, או מהתחתונים אין שלום בעולם, אלא הרי אני בורא אותו מהעליונים ומהתחתונים בשביל ה'שלוש', הדא הוא דכתיב (בראשית ב ז) 'וַיִּצְרֶה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאֲדָמָה' מן התחתונים, 'וַיִּפֹּחַ בָּאָפִיו נִשְׁמַת חַיִּים' מן העליונים.

נמצא שבעת ימי בראשית נחלקים לחמשה חלקים.

החלק הראשון: היום הראשון בו נברא כל הבריאה בכללותה, כמו שכתב רש"י (בראשית א יד) ש'הכל נברא ביום הראשון, ובשאר הימים יצאו הדברים אל הפועל.

החלק השני: הימים השני והרביעי, בהם ברא ה' את העליונים, ויסודם בריאת המשפיעים בעולם.

החלק השלישי: הימים השלישי והחמישי, בהם ברא ה' את התחתונים, ויסודם בריאת המקבלים בעולם.

החלק הרביעי: היום השישי, בו נברא האדם המשלב בין העליונים והתחתונים, ובו באו לכלל דבקות המשפיעים והמקבלים.

והחלק החמישי: יום השבת, בו שבת ה' מכל מלאכתו, ואף ישראל עמו שובתים, ואילו שאר הבריאה עובדת כדרכה, ואף אומות העולם חייבים לעבוד.

עוד מצינו בגמ' ראש השנה (לא). שביארו חילוק מהותם של ימי הבריאה על פי מה שקבעו חכמים שיר של יום בבית המקדש.

מתוך דברי חכמים הללו בשני המקומות, נוכל לעמוד על מהות הימים, עומק הקלקול בהם על ידי החטא, ודרך התשובה והתיקון המוטלים עלינו בימים אלו שבאחרית השנה.

פירוט מהות התשובה על כל יום מימי בראשית

ביום הראשון לבריאה, צריך לתקן מה שפגם בכללות הבריאה שנבראה ביום זה. והנה מצינו שתי סיבות עיקריות לבריאה, האחת, כדכתיב בישעיהו (מג ז) 'כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁםִי, וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרֵתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו, וְכִנּוּסָה בִּרְכַת הַנִּישׁוּאִין' 'שהכל ברא לכבודו. והיינו שהבריאה נבראה כדי לפרסם את כבוד מלכותו בעולם. דבר זה מתקיים על ידי שהאדם עושה רצונו יתברך במצוות ובהנהגות.

הסיבה השנייה לבריאה היא, כי מדרך הטוב להטיב, ורצה הקב"ה למנוע מן הנשמות אכילת נהמא דכיסופא, ועל כן שלחם לעולם הזה, על מנת לעשות ולקבל שכרם בעולם הבא (ראה רמח"ל בדרך ה' ח"א פ"ב, ובדעת תבונות ח"א ס' מב), וזהו שאמר הכתוב (בראשית ב ג) 'אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, וְנֹאמַר (ישעיהו מה יח) 'לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה לְשֶׁבֶת יִצְרָה' (וע"ע לארז"ל בשער ההקדמות לט. ובש"ל הק' תולדות אדם בית ישראל תנינא).

וזהו מה שפירשו בגמ' ראש השנה (לא). את שיר היום הראשון 'לה' הארץ ומלואה, על שם ש'קנה, והקנה, ושליט בעולמו, ופירש רש"י, ש'קנה' - שמים וארץ. ושליט בעולמו - יחיד, שלא נבראו המלאכים עד יום שני. ושני דברים אלו כנגד הדבר הראשון שנברא העולם לכבודו. והשלישי ש'הקנה' - דהיינו תבל ליושבי בה, כלומר 'קונה כדי להקנות', וזהו כנגד הדבר השני שהקנה הארץ ליושביה לעבוד בה להיטיב להם.

על כן בשני דברים אלו צריך לבדוק עצמו ביום זה, האם פרסם כבודו יתברך בעולם כפי שהיה יכול, והאם סיגל לעצמו מצוות ומעשים טובים לביטול הנהמא דכיסופא כפי יכולתו. ועל מעוטו בשני דברים אלו יעשה תשובה ביום זה.

ביום השני לבריאה צריך לתקן מה שפגם בזרימת ההשפעה מהעליונים לתחתונים.

והנה היום השני הוא היום הראשון לבריאת העליונים, ובו נבראו המלאכים שהם מקור ההשפעה הרוחנית על הבריאה (רש"י א ה), וכן נעשה הרקיע שהוא מקור ההשפעה הגשמית על הבריאה, לפי שבו עתידים להיקבע השמש הירח וכל צבא השמים, וממנו יורדים הטל הגשם והשלג, ומתהווים רוחות שבעולם. ובגמ' ראש השנה אמרו ששיר של היום השני הוא 'גְּדוֹל ה' וּמְהִלָּל מְאֹד', 'על שם שחילק מעשיו, ומלך עליהן, ופירש רש"י, 'שהבדיל רקיע בין עליונים לתחתונים, ונתעלה וישב במרום'. והיינו שמעשה החילוק קבע את מציאות העולם שישנם משפיעים ומקבלים, וחילק מקומם, שהמשפיעים במרום, והמקבלים בארץ.

ובזה צריך לבדוק עצמו ביום זה. כי הקב"ה תלה את ההשפעה במעשי האדם, שעשיית המצוות מקיימת ומגדילה את ההשפעה, ולעומתם עשיית עבירות סוחמת את הצינורות המשפיעים. נמצא שכאשר נכשל במעשיו ביטל ועיכב את ההשפעה על התחתונים, ופגם בשתיים, בעצם מעשה המלך, ובחסרון ההשפעה בכל העולם. ועל כל זה צריך לשוב בתשובה ביום זה.

ביום השלישי לבריאה צריך לתקן מה שפגם בקבלת ההשפעה על ידי התחתונים מהעליונים. והנה היום השלישי הוא היום הראשון לבריאת התחתונים, ובו נתגלית הארץ, ונבראו העשבים והאילנות.

בענין גילוי הארץ פירשו בגמ' ראש השנה ענינו של שיר היום השלישי 'אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל', 'על שם שגילה ארץ בחכמתו, והכין תבל לעדתו'. וביאר רש"י 'שגילה ארץ מקום מצב עדתו'. הרי שאף שביום זה נתגלתה כל היבשה, תלו העיקר בגילוי ארץ ישראל, מקום עדתו של הקב"ה, בני ישראל. והיינו כמו שאמרו (יומא נד:) שנקראת 'אבן השתייה' שממנה הושעת העולם, נמצא שארץ ישראל שורש העולם, וממנה נמתח כל העולם (ראה שו"ת חתם סופר י"ד רלד), וממילא היא גם הראשונה שהתגלתה.

ובענין בריאת כל מיני הצומח, הנה הצומח הוא הגילוי הקבוע של פעולת הארץ בכל ימי העולם. כי אף שגם בעלי החיים נבראו מהארץ, רק בשעה ראשונה נבראו ממנה, ומכאן ואילך הם יולדים אחד את השני. אבל הצומח לעולם יוצא מהארץ, נמצא שבו

נראית השפעת הארץ על תולדותיה באופן תמידי.

ואם כן יש ביום זה שני דברים. האחד - גילוי ובריאת הארץ, והשני - בריאת הצומח עליה. ובשני דברים אלו צריך לבדוק אם פגם.

בענין גילוי הארץ, כיון שמבואר שעיקר הארץ ארץ ישראל, ומצינו שארץ ישראל נפגמת בחטאות האדם כמו שנאמר (ויקרא י"ח כה) 'וַתִּטְמָא הָאֶרֶץ וַאֲפָקַד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ, וַתִּקָּא הָאֶרֶץ אֶת יִשְׁבִּיהָ, וכתב הרמב"ן 'החמיר הכתוב בעריות, בעבור הארץ שתטמא בהן ותקיא הנפשות העושות'. ואף בשאר חטאי האדם הארץ נטמאת בבחינת מה, כדאיתא בגמ' שבת (לג.), וכתב הרמח"ל (זהר תנינא, תיקון פג) 'דלא אסתאבת ארעא אלא בחובין דישראל'. על כן עליו לידע שבעוונותיו פגם בקדושת הארץ הקדושה, ויום זה מיוחד לתשובה על כך [וגם יושבי חו"ל צריכים תשובה ותיקון בענין זה, כי אף ארץ העמים נטמאת בחטאי האדם, כמבואר בחטאי דור המבול (ראה פרשת נח, וברש"י שם ו' יג.)].

ובענין בריאת הצומח שעליה, הנה האדם נברא על מנת להעלות את הבריאה, ודרך העלייה של הצומח הוא כשמברך עליו קודם לאכילתו, כמו שאמרו בגמ' ברכות (לה.) על הנאמר (תהלים קטו טז) 'הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה' וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם', כאן קודם ברכה וכאן לאחר ברכה. ועיקר הכוונה בברכה, שאוכל על מנת שירבה כוחו לעבוד את ה', ותהיה עיקר אכילתו בבחינת הנאת מעיים ולא הנאת החיך. על כן צריך לבדוק עצמו האם בירך באכילתו את הצומח כראוי, והאם כיוון באכילתו על מנת שיתחזק גופו לעבודת ה' או להנאת עצמו. ועל שני דברים אלו יעשה תשובה ביום השלישי לבריאה.

ביום הרביעי לבריאה צריך לתקן מה שפגם בזרימת ההשפעה מהעליונים לתחתונים. והנה היום הרביעי הוא היום השני לבריאת העליונים, ובו נבראו המאורות ברקיע השמים, אשר בהם תלויה חליפת היום והלילה, וארבע תקופות השנה, האביב והקיץ, הסתיו והחורף. ובכל עת ועונה הרגשת האדם שונה, וממילא גם עבודתו שונה.

על כן צריך לבדוק עצמו האם ניצל את תחלופי העונות והזמנים כראוי לעבודת ה', או ח"ו להיפך, שניצל אותם להנאתו, כגון ביום לבטל זמן הלימוד, ולישא וליתן שלא ביושר, ובלילה להתמיד בשינה. בקיץ ליהנות מפרי הארץ, ובחורף להתכנס בתוך עצמו בימים, ולבזבז את הלילות הארוכים.

ובגמ' ראש השנה ביארו שיר של יום הרביעי 'אל נקמות ה', על שם ש'ברא חמה ולבנה ועתיד להיפרע מעובדיהן'. ביאור הדברים שבבריאת היום הרביעי הונח בעולם היסוד לאפשרות האדם לטעות ולהחשיב את ברואי העולם כאלהים. כי יסוד הטעות התחילה מהשמש, שניתן לה כוח הממשלה כנאמר (א' יח) 'וַיִּלְמַשׁ לַבַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה', ובזה קמה אפשרות בני האדם לטעות אחרי המשרתים (ראה רמב"ם פ"א מע"ז ה"א, ומה שכתבנו בפסוק זה בספר כבוד התורה).

על כן גם בענין זה צריך לעשות תשובה ביום זה האם לא חטא בנתינת כוח לברואים כאלהים. ואל יתמה האדם האם אפשרי הדבר אחרי שכבר ביטלו חכמים יצרא דעבודה זרה (יומא סט:), שהרי כך אמר הושע בנבואתו (יד ד) 'וְלֹא נֶאֱמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לַמַּעֲשֶׂה יְדִינָה, והנביא ישעיהו (ב כ) מתנבא על אחרית הימים 'בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁלַח הָאֱלֹהִים אֶת אֱלִילֵי כֶסֶף וְאֶת אֱלִילֵי זָהָב וְאֲשֶׁר עָשׂוּ לוֹ לְהִשְׁתַּחֲוֹת'.

ביום החמישי לבריאה צריך לתקן מה שפגם בקבלת ההשפעה על ידי התחתונים מהעליונים. והנה היום החמישי הוא היום השני לבריאת התחתונים, ובו נבראו דגת הים ועוף השמים. והנה נתייחדו שני מינים אלו בכך שהם פרים ורבים בייחוד, כמו שנאמר (בראשית א כב) 'וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר, פְּרוּ ורבו ומלאו את המים בַּיָּמִים, וְהָעוֹף יִרְבֶּה בָאָרֶץ'. והנה פריה ורביה באדם קיימת הן בהולדת הילדים, והן בחידושי תורה (ראשית חכמה שער הקדושה פ"ד ומגלה עמוקות וילך, והחיד"א בחסדי אבות ריש פ"ו), ונראה שכן היא קיימת גם בקיום המצוות (ראה סמך לזה בלשון המדרש ויק"ר לה ז).

ובגמ' ראש השנה אמרו ביאור שיר של יום החמישי 'הַרְגִּינוּ לְאֱלֹהִים עוֹזְנֵי, שהוא 'על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו, ופירש רש"י ש'כשאדם רואה עופות משונים זה מזה, נותן שבח למי שבראם'.

מעתה בשנים יבדוק האדם את עצמו ביום זה. האחד, אם פרה ורבה ביום זה הן בחידושי תורה, והן בקיום המצוות. עוד יבדוק עצמו האם כשראה עופות המשונים זה מזה נתן שבח למי שבראם, או שערל היה ליבו, וטחו עיניו מראות נפלאות הבריאה. וישוב בתשובה על שני דברים אלו.

ביום השישי לבריאה צריך לתקן מה שפגם בחיבור ההשפעה שבין העליונים לתחתונים. והנה אף שביום השישי נבראו גם כל נפש חיה שבארץ, ובכל בעלי החיים יש חיבור

בין הגוף והנפש, מכל מקום רק כלפי האדם אמרו במדרש שם שבראו הקב"ה מהעליונים והתחתונים יחד כדי שלא תהא קנאה במעשה בראשית. נמצא שרק חיבור הנפש חיה הרוחנית של האדם בגוף הגשמי חשובים חיבור בין העליונים ותחתונים.

והנה הגמ' בראש השנה מפרשת ענינו של שיר היום השישי שהוא 'ה' מלך גאות לבש', על שם שגמר מלאכתו, ומלך עליה. נמצא שעבודת יום השישי היא להכיר מלכותו בעולם, ובאופן של 'ומבשרי אֶחָזָה אֱלֹהִים, שיראה בעצמו את החיבור שבין העליונים לתחתונים, ומתוך כך יכיר במלכותו של הקב"ה בכל העולם. על כן צריך לבדוק עצמו האם אמנם פעל פעולתו זו, וכל שקיצר בכך צריך לשוב על זה בתשובה.

ביום שבת של הבריאה צריך לתקן מה שפגם במנוחת העולמות. והנה יסוד המנוחה בא אחר המלאכה. וכנאמר בפרשת הבריאה (ב' ב) 'וַיִּכַּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיְשַׁבֵּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכָל מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה'. הנה בתחילה לא נאמר 'כל מלאכתו, ולבסוף נאמר, ולכאורה לא היה צריך לומר 'כל כלל, כי ברור הדבר.

ביאור הדברים, שלכך בתחילה לא נאמר 'כל, כי אינו צריך, והטעם שלבסוף נאמר 'כל' ללמד שהשביתה היתה לכל דבר שבבריאה. והיינו כי ענין השביתה אינו בפועל הנח מהעבודה, כמנוחת בשר ודם, שהרי אין יגיעה במרום (ראה ילקוט שמות רלו), אלא השביתה היא קיום הדבר בסיוע מלאכתו, ועל זה נאמר שהשביתה והקיום היו בכל דבר ודבר שנברא.

ומבאר הגמ' בראש השנה את שיר יום השבת 'מְזֻמָּר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת, דהיינו 'ליום שכולו שבת'. ופירש רש"י 'שעתיד העולם להיות חרב, ואין אדם, וכל המלאכות שובתות, ועל אותו יום אומרים שיר של שבת. ביאור הדברים שכיון שנתבאר שענין השביתה היא השלמת הדבר, הנה השלמת העולם בזה העולם היתה ביום השביעי לבריאה, ואז הקב"ה וישראל שובתים, אבל העולם ואומות העולם אינם שובתים, והשלמת העולם כולו תהיה אחרי ששת אלפי שנות קיומו באלף השביעי, שבו כל המלאכות ישבחו.

על כן צריך לבדוק עצמו האם בכל פעולותיו בבריאה במשך השנה השלים מעשיו בכל מלאכה ומלאכה, כרצון הקב"ה, ובזה נתן להם קיום רוחני בכך.

לעילוי נשמת אבי מורי הכ"מ
הר"ר יוסף יעקב בהר"ר אריה ליב גולדשטוף זצ"ל
נלב"ע כ"א טבת תשפ"ו

איש ישר דרך, מתמיד בתורתו, מתבטל בביטול גמור לרבותיו, עבד את ה' בצניעות, ועולה לא נמצא בשפתיו

להנצחות ולקבלת הגליון במייל
L0527114615@gmail.com